

VLIV PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC NA EKONOMICKOU VÝKONNOST REGIONU

THE FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IMPACT ON PERFORMANCE OF A REGIONAL ECONOMICS

Bc. Aneta Hýblová

Ing. Pavel Zdražil

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd
Studentská 84, 532 10 Pardubice
Česká republika
Aneta.Hyblova@student.upce.cz

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd
Studentská 84, 532 10 Pardubice
Česká republika
Pavel.Zdrazil@upce.cz

Klíčová slova

přímé zahraniční investice, regiony, disparity

Key words

Foreign Direct Investments, Regions, Disparities

Abstrakt

Příspěvek se zabývá problematikou přímých zahraničních investic v České republice a jejích regionech. První část shrnuje zhodnocení aktuálního stavu a vývoje přímých zahraničních investic v českých regionech. Druhá část je zaměřena na posouzení vlivu přímých zahraničních investic na tvorbu regionálního HDP a zaměstnanost, a současně porovnání intenzity vývoje přímých zahraničních investic a zmíněných ukazatelů. Na základě provedených analýz byly zjištěny značné disproporce v rozložení přímých zahraničních investic mezi sledovanými regiony, a to jak vzhledem k stavu, tak k vývoji. Dále bylo zjištěno, že zatímco vliv PZI na tvorbu regionálního HDP je značný, k problematice zaměstnanosti se překvapivě jeví spíše jako irelevantní.

Abstract

The paper deals with the issue of foreign direct investments in the Czech Republic and its regions. The first part contains an evaluation of actual situation and development of foreign direct investments in Czech regions. Another part deals with examination of foreign direct investments impact on regional GDP and employment; currently, the comparison effort of foreign direct investments development to mentioned indicators. The analysis showed large disparities of FDI arrangement among suspected regions, regarding the situation and development as well. Further, findings suggest while the FDI impact on formation of regional GDP is large, the employment looks surprisingly irrelevant.

Úvod

Přímé zahraniční investice (dále jen „PZI“) představují investice residenta jiné země za účelem získání podílu na kmenových akcích a rozhodovacích pravomocích, vyznačující se trvalým zájmem investora na společnosti a jeho vlivem na řízení. S postupující globalizací roste jejich objem i význam ve světovém hospodářství a stávají se součástí nejen rozvinutých, ale i rozvíjejících se a tranzitivních ekonomik. [6] Zahraniční investice lze považovat za významný indikátor ekonomického vývoje národního hospodářství, ale také za značný stimul pro jeho následující rozvoj. Za tímto účelem se většina zemí snaží přilákat zahraniční investory pomocí různých výhod ve formě investičních pobídek. Vychází přitom z předpokladu, že zahraniční investice přinesou hostitelské ekonomice vyšší produkci a exportní výkonnost, nižší nezaměstnanost, transfer technologií a mnohé další pozitivní efekty. Nutno však podotknout, že mohou být spojeny i s potlačováním konkurence, repatriací zisku nebo jinými efekty, které pro hostitelskou ekonomiku budou spíše negativního charakteru.

Působnost přímých zahraničních investic ovšem nelze omezovat pouze na úroveň národního hospodářství, jejich vliv lze spatřovat také na úrovni jednotlivých regionů. Řada z jejich efektů má významný lokální či regionální charakter. Není proto žádným překvapením, že zástupci regionů se snaží získat investory, jejichž investice budou směřovat právě na jejich území, neboť správně považují PZI za významný faktor rozvoje, jenž často přináší pozitivní dopady v první řadě na regionální ekonomiku, ale následně i na další oblasti bytí celého regionu.

1. Přímé zahraniční investice v České republice – historický exkurz

Prosazování PZI v České republice lze z politických a ekonomických důvodů nalézat až od počátku 90. let 20. století. Podobně jako ostatní transformující se ekonomiky, které se v té době potýkaly s nedostatkem kapitálu, usilovala ČR o jeho navýšení prostřednictvím „lákání“ co největšího objemu přímých zahraničních investic. Důvod pro tuto politiku lze spatřovat jednak ve snaze zvyšování životní úrovně obyvatelstva, ale také ve snaze zahájit proces hospodářské integrace s vyspělými ekonomikami západní Evropy, mimo jiné prostřednictvím hospodářského, technologického a inovačního růstu. Od počátku 90. let do konce roku 1997 dosáhly přímé zahraniční investice v ČR výše 9,2 mld. USD, což bylo méně než v Polsku (14,6 mld.) a Maďarsku (15,9 mld.). [7] V reakci na tento počáteční, ne zcela ideální průběh, přistoupila Česká republika k vytvoření motivačního systému – investičních pobídek. Po roce 1998 se příliv PZI podstatně zvýšil a ČR se, z hlediska objemu PZI, stala jedním z nejúspěšnějších transformačních států. Průměrná výše PZI na obyvatele za období 1999–2001 byla v ČR dokonce nejvyšší ze všech tranzitivních států Evropy. [1] Na rozdíl od 90. let, kdy příliv PZI do české ekonomiky tvořily zejména velké investiční akce, od přelomu tisíciletí dochází k postupné změně struktury PZI. V nové struktuře zastává výraznější úlohu reinvestovaný zisk, který investoři vkládají do dalšího rozšiřování firem, a naopak klesá podíl investic do základního kapitálu. Postupně se také projevuje kvalitativní posun ve struktuře PZI, kdy zahraniční firmy stále častěji investují do oblastí s vysokou přidanou hodnotou (vývoj software, IT služby, call-centra, sdílená centra pro účetní a finanční operace), které současně umožňují uplatnění vysoce kvalifikované pracovní síly. V roce 2010 dosáhl objem PZI v ČR hodnoty 2,4 biliony Kč, přičemž 53 % tvořil základní kapitál, 38 % reinvestovaný zisk a 9 % ostatní kapitál. [3]

V současnosti plyne nejvyšší podíl přímých zahraničních investic do ČR z Nizozemí (30 %), Německa (14 %) a Rakouska (13 %). Mezi země, jejichž celkový objem investovaného kapitálu přesahuje 100 mld. Kč, lze řadit i Lucembursko, Francii a Švýcarsko. Ze zemí Evropské unie pochází 88,6 % z celkového objemu PZI (k 31. 12. 2010) a zhruba 93,8 % tvoří investice z Evropy. Z mimoevropských států tak pochází pouze 6,2 % zahraničního kapitálu a nejvýznamnějšími investory jsou Spojené státy americké a Japonsko. [3]

Cílem tohoto příspěvku je, prostřednictvím posouzení stavu a vývoje PZI v českých regionech a zhodnocení vlivu PZI na vybrané ekonomické ukazatele regionů – hrubý domácí produkt a míru zaměstnanosti, ověřit, jestli

- A) v období 2000 – 2010 se ukazatele vyvíjely srovnatelným způsobem;
- B) existuje vztah mezi přílivem PZI do regionu a výší jeho HDP, respektive mírou zaměstnanosti.

2. Metodologie

Regionální rozložení PZI v rámci ČR je možné sledovat jak na úrovni krajů, tak i na úrovni okresů. PZI budou v rámci tohoto příspěvku primárně zkoumány na úrovni krajů, pod pojmem region se tedy v tomto textu myslí kraj. Šetření bude provedeno na vzorku všech 14 krajů.

Pro dosažení stanoveného cíle budou analýze podrobeny regionální ukazatele PZI na obyvatele (v tis. Kč), hrubého domácího produktu (dále jen „HDP“) na obyvatele (v tis. Kč) a míra zaměstnanosti. Jako výchozí zdroj údajů budou brány aktuální dostupné databáze ČNB a ČSÚ [3], [4] a [8]. Data budou šetřena v časovém intervalu 2000–2010. Současně bude zjišťována komparovatelnost vývoje těchto veličin, jejich vzájemná závislost. Při zpracování budou využity metody regresní analýzy, jmenovitě test rovnoběžnosti regresních přímk, jenž je založen na posouzení, zda je regresní přímka hodnot jednoho ukazatele rovnoběžná s regresní přímkou hodnot druhého ukazatele. Testem rovnoběžnosti bude ověřena platnost hypotézy A - zda se ve sledovaném časovém úseku ukazatelé vyvíjí srovnatelným způsobem. Pro určení směrnice přímk bude využita spojnice trendu jednoduchého lineárního regresního modelu.

Dále bude pomocí korelační analýzy ověřována vzájemná závislost mezi přílivem PZI a výší regionálního HDP a dále mezi PZI a mírou zaměstnanosti. Pomocí výpočtu Spearmanova koeficientu korelace bude ověřena platnost hypotézy B - zda existuje vztah mezi přílivem PZI do regionu a výší jeho HDP, resp. mezi přílivem PZI a mírou zaměstnanosti. Ve všech případech budou hypotézy testovány na 95% hladině významnosti.

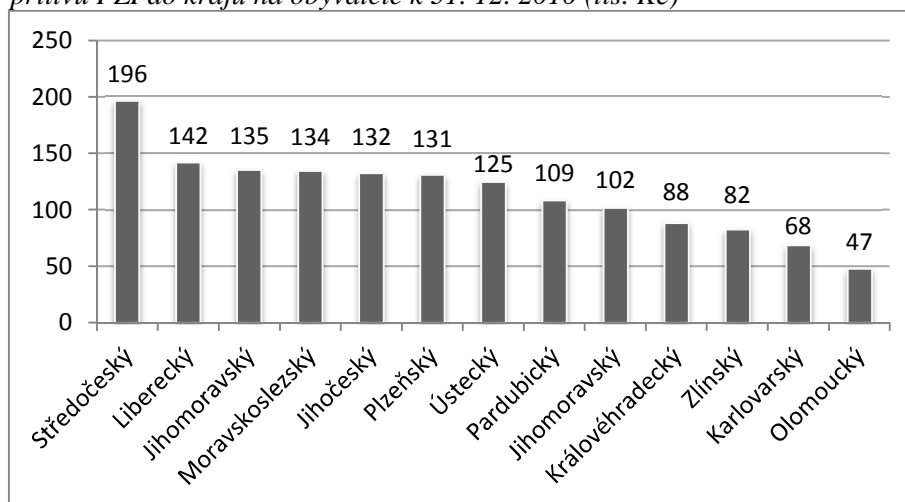
3. Výsledky a diskuze

Zjištění jsou členěna do dvou logických celků, kdy v první části bude provedeno šetření rozložení PZI a jejich vývoj v regionech. Druhá část se pak soustřeďuje na působení PZI na regionální HDP a míru zaměstnanosti.

3.1. Rozložení a vývoj PZI v regionech

Nejvýznamnějším krajem z hlediska přílivu PZI je hlavní město Praha, jehož podíl (v roce 2010) dosahuje 52,1 % z celkového objemu PZI v ČR, čímž výrazně převyšuje všechny ostatní kraje. Celkový objem investic v hlavním městě dosahoval 1 255 mld. Kč, což činí zhruba 998 tis. Kč na jednoho obyvatele. Nadprůměrný výsledek je dán nejen investiční atraktivitou Prahy, ale nutně odráží i používanou metodiku vykazování podle sídla. Praha je totiž sídlem mnoha investorů působících také v dalších regionech. Situace ostatních krajů je z hlediska hodnoty PZI na jednoho obyvatele více vyrovnaná, nicméně přesto značně diferencovaná, tuto skutečnost dostatečně věrně ilustruje graf 1. Po Praze vykazuje nejvyšší hodnotu kraj Středočeský, kde dosahují PZI výše 196 tis. Kč na obyvatele, nutno podotknout, že tato nadprůměrná hodnota je pravděpodobně ovlivněna jeho bezprostředním napojením na Prahu. Vysokých hodnot dosahují také kraje Liberecký, Jihomoravský, Moravskoslezský, Jihočeský a Plzeňský. Naopak velmi nízkou hodnotu přílivu PZI na obyvatele zaznamenávají kraje Královehradecký, Zlínský, Karlovarský a Olomoucký.

Graf 1: Stav přílivu PZI do krajů na obyvatele k 31. 12. 2010 (tis. Kč)

Zdroj: [3], vlastní výpočty a zpracování

Kromě stavu PZI v jednotlivých regionech, je nutné věnovat pozornost také jejich vývoji, neboť i ten se může značně lišit a přitom jej lze považovat za významný, o ekonomice daného regionu vypovídající indikátor. Vývoj PZI na 1 obyvatele v jednotlivých krajích je uveden v tabulce 1. Pro objektivní zhodnocení vývoje zahraničních investic je vhodné využít trendu tohoto vývoje. Kromě vývoje objemu PZI v krajích ČR, tedy zobrazuje tabulka 1 i výsledný odhad parametru (β), který představuje směrnici regresní přímky, a pořadí krajů z hlediska tempa růstu jejich PZI (p). Z uvedených údajů je patrné, že u většiny krajů dochází ke značným výkyvům ve vývoji objemu PZI.

Tabulka 1: Vývoj objemu PZI na 1 obyvatele dle krajů (tis. Kč)

Kraj	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	β	p
Hl. m. Praha	330	418	528	461	511	678	745	865	948	949	998	70,7	1.
Středočeský	87	93	102	119	112	138	157	192	188	220	196	13,6	2.
Jihočeský	50	56	61	53	66	91	96	112	125	130	132	9,5	5.
Plzeňský	60	71	91	91	86	88	96	106	106	125	131	5,9	8.
Karlovarský	35	37	49	45	51	53	54	58	65	72	68	3,5	13.
Ústecký	74	85	93	83	92	75	74	126	124	124	125	5,2	9.
Liberecký	37	42	52	68	102	107	110	121	139	133	142	11,5	4.
Královéhradecký	31	36	42	44	47	45	39	54	57	65	88	4,2	11.
Pardubický	44	55	53	79	69	71	75	79	91	77	109	4,8	10.
Vysočina	28	48	36	62	66	69	100	124	104	113	102	9,0	6.
Jihomoravský	45	52	53	63	81	52	62	73	86	116	135	7,3	7.
Olomoucký	28	38	42	49	53	44	41	42	50	52	47	1,4	14.
Zlínský	34	44	52	48	49	50	50	62	65	67	82	3,6	12.
Moravskoslezský	29	31	41	56	65	71	98	132	130	138	134	12,8	3.

Zdroj: [3], vlastní výpočty a zpracování

Pro všechny kraje byly zjištěny kladné směrnice regresní přímky, což vypovídá o růstu objemu PZI ve všech krajích ČR. Velikost parametru β ovlivňuje strmost regresní přímky, tedy umožňuje určit rychlost, resp. míru růstu objemu PZI. Při porovnání směrnic regresních přímek u jednotlivých krajů, je možné určit, kde rostl objem PZI na obyvatele relativně rychleji, a tedy výrazněji, a kde naopak byl růst spíše relativně pomalý – mírný. Nejrychlejší růst PZI očekávatelně zaznamenává hlavní město Praha, které se výrazně odlišuje od ostatních krajů. Z ostatních vykazuje nejstrmější růst kraj Středočeský, Moravskoslezský a Liberecký; následují kraj Jihočeský a kraj Vysočina. Vysočina, přestože dosahuje pátého nejnižšího objemu celkového PZI na obyvatele patří ke krajům, kde lze zaznamenat relativní rychlý růst PZI. Přesně opačná situace byla zjištěna u kraje Plzeňského, jehož směrnice regresní přímky je nižší, ač vykazuje vyšší objem PZI na obyvatele, a tedy jeho objem

PZI roste pomaleji. Nejnižší směrnice přímek a tedy pouze pozvolný růst PZI zaznamenávají kraje Olomoucký, Karlovarský a Zlínský. Tyto kraje dosahují také nejnižších celkových objemů ukazatele PZI na obyvatele.

Při hlubší úrovni analýzy lze zkoumat rozmístění PZI i mezi jednotlivé okresy. Tato úroveň, ať již v rámci daného kraje, či v rámci celé ČR, se vyznačuje také značnou diferenciací. Celkem 13 okresů nedosahuje ani 3 % z celkové výše PZI příslušného kraje (např. okresy Benešov, Prachatice, Domažlice, Břeclav, Kroměříž, Bruntál ad.). Na druhé straně řada okresů s krajským městem na své území přiláká více než 50 % investic mířících do daného kraje (okresy České Budějovice, Ostrava-město, Plzeň-město, Pardubice, Zlín ad.). Lze ale nalézt i opačné případy, kdy okres bez krajského města na svém území převyšuje v přílivu PZI okres s městem krajským (okresy Jičín, Most, Česká Lípa a Šumperk). Specifickým případem je okres Mladá Boleslav, který zejména díky přítomnosti podniku Škoda Auto, a.s. a investicím do něj plynoucích, dosahuje celkové výše PZI 97,5 mld. Kč, čímž převyšuje dokonce většinu českých krajů [3]. Tato problematika ale není stěžejním bodem příspěvku, proto nebude v jeho rámci dále zkoumána.

3.2. Působení PZI na vybrané ekonomické ukazatele

Výsledky zkoumání vztahu mezi PZI a HDP jsou uvedeny v tabulce 2, která zachycuje odhady směrnic regresních přímek pro ukazatele PZI (β_0) a HDP (β_1), hodnotu testovacího kritéria testu rovnoběžnosti (T), která bude porovnána s kritickou hodnotou $t_{0,05;18} = 2,1009$, a výsledky testu rovnoběžnosti, jenž testuje nulovou hypotézu $H_0: \beta_0 = \beta_1$ (jsou rovnoběžné). V posledních dvou sloupcích jsou zachyceny výsledky korelační analýzy, tj. hodnota Spearmanova korelačního koeficientu (R_S) a výsledek testu, jenž testuje nulovou hypotézu $H_0: R_S = 0$ (nejsou korelované). Kritická hodnota testovacího kritéria odpovídá hodnotě $r_{0,05} = 0,6091$.

Tabulka 2: Vztah přílivu PZI do regionu a výše regionálního HDP

Kraj	β_0	β_1	T	$H_0: \beta_0 = \beta_1$	R_S	$H_0: R_S = 0$
Hl. m. Praha	70,65	38,10	3,95	zamítáme	0,95	zamítáme
Středočeský	13,63	12,99	0,23	nezamítáme	0,91	zamítáme
Jihočeský	9,54	11,59	-1,09	nezamítáme	0,93	zamítáme
Plzeňský	5,94	12,32	-2,70	zamítáme	0,84	zamítáme
Karlovarský	3,53	7,76	-4,20	zamítáme	0,96	zamítáme
Ústecký	5,24	12,81	-3,23	zamítáme	0,62	zamítáme
Liberecký	11,50	8,36	1,59	nezamítáme	0,94	zamítáme
Královéhradecký	4,17	11,80	-5,10	zamítáme	0,89	zamítáme
Pardubický	4,83	11,85	-3,55	zamítáme	0,85	zamítáme
Vysočina	9,01	12,06	-1,25	nezamítáme	0,98	zamítáme
Jihomoravský	7,35	15,33	-3,05	zamítáme	0,82	zamítáme
Olomoucký	1,40	10,95	-7,78	zamítáme	0,55	nezamítáme
Zlínský	3,65	13,76	-6,18	zamítáme	0,87	zamítáme
Moravskoslezský	12,83	15,16	-0,97	nezamítáme	0,92	zamítáme

Zdroj: [3], [4], vlastní výpočty a zpracování

Z výsledku testu rovnoběžnosti vyplývá, že u většiny krajů nejsou regresní přímkové rovnoběžné. Hypotéza byla zamítnuta u devíti krajů – hl. m. Praha, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Královéhradecký, Pardubický, Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský. Tyto kraje se tedy nevyznačují srovnatelným vývojem objemu PZI a výší HDP na obyvatele. Všechny tyto kraje (kromě hl. m. Prahy) dosahují vyššího tempa růstu HDP na obyvatele, než je rychlost růstu objemu PZI na obyvatele. Naopak srovnatelný vývoj PZI a HDP vykazují kraje Středočeský, Jihočeský, Liberecký, Vysočina a Moravskoslezský, u kterých nebyla nulová hypotéza zamítnuta. Přestože test rovnoběžnosti jednoznačně neprokázal srovnatelnost vývoje PZI a HDP v krajích ČR, neznamená to, že mezi ukazateli neexistuje žádný vzájemný vztah. Z výsledků korelační analýzy vyplývá, že existuje

závislost mezi výší PZI a velikostí HDP. Test významnosti pro koeficient korelace potvrdil, že existuje korelační vztah mezi těmito veličinami ve všech krajích ČR s výjimkou kraje Olomouckého. Kladná hodnota korelačního koeficientu vyjadřuje přímou úměru mezi veličinami. Velikost koeficientu naznačuje míru závislosti, čím vyšší je absolutní hodnota koeficientu, tím větší je závislost mezi veličinami. Kromě kraje Olomouckého, u kterého nebyla závislost mezi PZI a HDP potvrzena, vykazuje nižší míru závislosti kraj Ústecký s $R_S = 0,62$. U ostatních krajů dosahuje koeficient korelace hodnoty vyšší než 0,8. Nejvyšší míru závislosti dvojice ukazatelů vykazují kraj Vysočina, Karlovarský a Hlavní město Praha.

Stejným způsobem byla provedena analýza vyšetřující vztah mezi PZI a mírou zaměstnanosti, jejíž výsledky jsou uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: Vztah přílivu PZI do regionu a mírou zaměstnanosti

Kraj	β_0	β_2	T	$H_0: \beta_0 = \beta_2$	R_S	$H_0: R_S = 0$
Hl. m. Praha	70,65	0,14	9,73	zamítáme	0,73	zamítáme
Středočeský	13,63	0,29	7,31	zamítáme	0,68	zamítáme
Jihočeský	9,54	0,18	7,97	zamítáme	0,57	nezamítáme
Plzeňský	5,94	0,07	5,91	zamítáme	0,16	nezamítáme
Karlovarský	3,53	-0,28	8,19	zamítáme	-0,59	nezamítáme
Ústecký	5,24	0,53	2,30	zamítáme	0,85	zamítáme
Liberecký	11,50	-0,10	8,46	zamítáme	-0,25	nezamítáme
Královéhradecký	4,17	-0,04	11,87	zamítáme	-0,14	nezamítáme
Pardubický	4,83	0,21	3,83	zamítáme	0,32	nezamítáme
Vysočina	9,01	0,08	4,71	zamítáme	0,26	nezamítáme
Jihomoravský	7,35	0,23	3,29	zamítáme	0,58	nezamítáme
Olomoucký	1,40	0,47	1,14	nezamítáme	0,31	nezamítáme
Zlínský	3,65	0,18	4,47	zamítáme	0,32	nezamítáme
Moravskoslezský	12,83	0,66	8,24	zamítáme	0,75	zamítáme

Zdroj: [3], [8], vlastní výpočty a zpracování

Test rovnoběžnosti neprokázal srovnatelnost vývoje PZI a zaměstnanosti ve většině krajů ČR. Nulová hypotéza nebyla zamítnuta pouze v případě Olomouckého kraje, který vykazuje podobný vývoj obou ukazatelů. Ve všech krajích s růstem PZI roste míra zaměstnanosti pomaleji. U některých krajů vykazujících růst PZI má dokonce míra zaměstnanosti klesající trend (Karlovarský, Liberecký, Královéhradecký). Korelační vztah mezi uvedenými veličinami byl testem významnosti prokázán u čtyř krajů: hl. m. Prahy, Středočeského, Ústeckého a Moravskoslezského. Nejvyšší závislost mezi objemem PZI a mírou zaměstnanosti vykazují kraje Ústecký a Moravskoslezský. Většina krajů, u kterých byla potvrzena závislost mezi objemem PZI a mírou zaměstnanosti, patří mezi ty s vysokou hodnotou korelačního koeficientu mezi objemem PZI a HDP, což svědčí o úzkém vztahu mezi těmito třemi ukazateli. Výjimkou je kraj Ústecký, u kterého byla identifikována nejvíce patrná závislost mezi objemem PZI a mírou zaměstnanosti, přestože vykazuje druhou nejnižší hodnotu korelačního koeficientu mezi výší PZI a HDP. Specifického výsledku dosahuje kraj Olomoucký, u kterého test rovnoběžnosti regresních přímek ukázal srovnatelnost vývoje objemu PZI a míry zaměstnanosti, ale korelační analýza nepotvrdila závislost mezi těmito ukazateli. Příčinou je zřejmě skutečnost, že ač vývoj obou ukazatelů má srovnatelný trend, reálné hodnoty míry zaměstnanosti kolem regresní přímky jen mírně oscilují, zatímco skutečné hodnoty objemu PZI se od svého trendu v některých letech výrazněji odklání. Kromě kraje Olomouckého nebyla potvrzena závislost mezi PZI na obyvatele a mírou zaměstnanosti také u kraje Jihočeského, Plzeňského, Karlovarského, Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického, Jihomoravského, Zlínského a Vysočina.

4. Závěr

Rozložení PZI na území ČR je značně nerovnoměrné, více než polovina PZI je lokalizována v hlavním městě Praze, zatímco v Olomouckém a Karlovarském kraji jen okolo 1 %. Také vývoj PZI v jednotlivých krajích je notně odlišný. Všechny sledované regiony sice vykazují růst, ale zatímco růst PZI některých krajů, převážně těch s menšími krajskými městy, je nižší, jiné kraje vykazují tempo růstu vyšší. Stav i tempo růstu PZI Prahy jsou pak vzhledem ke zbytku ČR naprosto nesrovnatelné. Praha v tomto případě těží ze své pozice ekonomického, společenského, administrativního a vzdělanostního centra ČR. Disproporce je však částečně dána i metodou vykazování PZI podle sídla a s ní souvisejícím faktem, kdy Praha je pro mnoho podniků pouze administrativním sídlem, ne však spojeným s reálným provozem – hodnoty PZI ostatních regionů jsou tedy touto skutečností částečně podhodnoceny. Na základě těchto skutečností je tedy jasné, že vývoj PZI v jednotlivých regionech je značně diferencovaný. Důvod, proč regiony nejsou ve svém úsilí stejně úspěšné, může vycházet z jejich rozdílného potenciálu daného například polohou, kvalitou lidských zdrojů, dostupnou dopravní infrastrukturou, ale i mnohými dalšími faktory.

Analýza působení PZI na ekonomickou výkonnost prokázala, že objem PZI a velikost HDP se vzájemně ovlivňují. Tato skutečnost byla zaznamenána u všech krajů, s výjimkou kraje Olomouckého. Z hlediska tempa vývoje však byly zjištěny souvislosti pouze u 5 krajů (Středočeský, Jihočeský, Liberecký, Vysočina a Moravskoslezský). Lze se tedy domnívat, že PZI významným způsobem ovlivňují vývoj HDP a jsou tedy pro ekonomickou výkonnost regionu významným stimulem. Současně však nutno dodat, že HDP není determinován výhradně přímými zahraničními investicemi, srovnatelná míra rychlosti tvorby obou ukazatelů nebyla v nadpoloviční většině českých regionů potvrzena. V případě vývoje objemu PZI a míry zaměstnanosti nebyla ve většině krajů prokázána existence korelačního vztahu těchto ukazatelů. Vztah byl zaznamenán pouze u 4 krajů (Praha, Středočeský, Ústecký a Moravskoslezský). U některých krajů, ač nelze hovořit o korelaci byly však nalezeny spíše protichůdné tendence, tedy situace, kdy růst PZI zapříčiňuje pokles zaměstnanosti (tzn. znaky slabé negativní korelace). Z hlediska tempa vývoje obou ukazatelů pak byla nalezena shoda v jediném případě – Olomoucký kraj. Lze tedy usuzovat, že tempo růstu PZI nekoresponduje s tempem růstu zaměstnanosti. Nepotvrzení existence tohoto vztahu se jeví jako poměrně překvapivé, zvláště pak při zjištění, že HDP je vývojem PZI naopak významně ovlivňován.

Vzhledem k výše uvedeným zjištěním lze poukázat na značně diferencované rozložení PZI mezi jednotlivé české regiony. Stejně jako je značně rozdílný stav, byly zjištěny i značné disproporce ve vývoji ukazatele, které hovoří ve prospěch růstu regionálních disparit. PZI tedy v žádném případě nelze považovat za stimul, který by přispíval k regionální konvergenci. Pro podporu tvrzení lze uvést i vypořezovanou souvislost, kdy PZI jsou často lokalizovány do blízkosti (nebo přímo) větších krajských měst – regiony s menšími krajskými městy obvykle vykazují nižší hodnoty PZI na obyvatele. Regionem naprosto neporovnatelným se zbytkem sledovaného území je pak region hlavního města Prahy. Dalším specifickým, a velmi zajímavým, regionem je bezesporu kraj Olomoucký, kde byly ve vztahu PZI k HDP a zaměstnanosti zaznamenány zcela opačné tendence než u krajů ostatních. Hlubší šetření v oblasti těchto zjištění by jistě bylo záslužným činem a zůstává tedy podnětem pro další snižování entropie, tímto příspěvkem zasažené problematiky.

Dedikace

Príspevek byl zpracován s podporou IGA Univerzity Pardubice v souvislosti s řešením projektu č. SGFES01/2013.

Seznam použité literatury

- [1] CARTER, F., TURNOCK, D. *Foreign direct investment and regional development in East Central Europe and the former Soviet Union: a collection of essays in memory of Professor Francis 'Frank' Carter*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2005, 361 s. ISBN 0-7546-3248-2.
- [2] Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://czso.cz>.
- [3] ČNB. *Přímé zahraniční investice 1998 - 2011*. [online] 2000 - 2013 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html.
- [4] Databáze Regionálních účtů. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg.
- [5] HÝBLOVÁ, A. *Přímé zahraniční investice a rozvoj regionu*. Pardubice, 2013. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
- [6] UNCTAD. *World Investment Report 2012* [online]. United Nations Publication, 2012 [cit. 2012-11-17]. ISBN 978-921-1128-437. Dostupné z: <http://www.unctad-docs.org/UNCTAD-WIR2012-Full-en.pdf>.
- [7] WOKOUN, R., TVRDOŇ, J. a kol. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Praha: Oeconomica, 2010, 203 s. ISBN 978-80-245-1736-0.
- [8] Zaměstnanost a nezaměstnanost. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace.